

КРАЛЯТ НА ДИНОЗАВРИТЕ

Тиранозавърът рекс бил огромен месояден динозавър – един от най-силните и свирепи хищници, населявали някога Земята. Наименованието му означава „крал на гущерите тирани“ и често се съкращава като тирекс.

1. За да сглобите пъзела слой по слой, започнете с четирите основни части на тялото. След това добавете двете части на опашката.

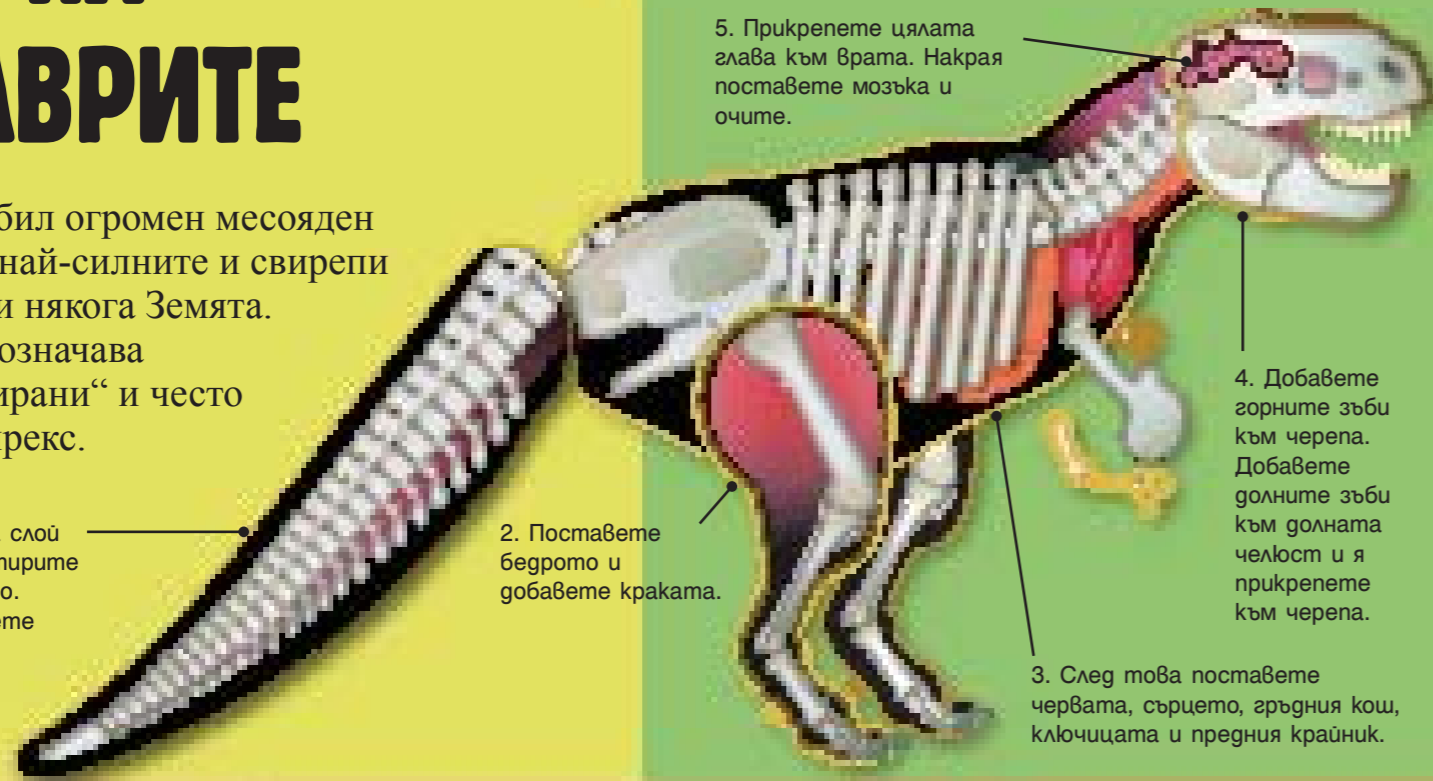
2. Поставете бедрото и гобавете краката.

3. След това поставете червата, сърцето, гръдния кош, ключицата и предния крайник.

4. Добавете горните зъби към черепа. Добавете долните зъби към долната челюст и я прикрепете към черепа.

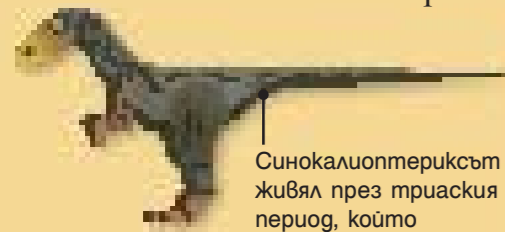
КАК ДА СГЛОБИТЕ МНОГОСЛОЙНИЯ ПЪЗЕЛ

5. Прикрепете цялата глава към врата. Накрая поставете мозъка и очите.



ЕПОХАТА НА ДИНОЗАВРИТЕ

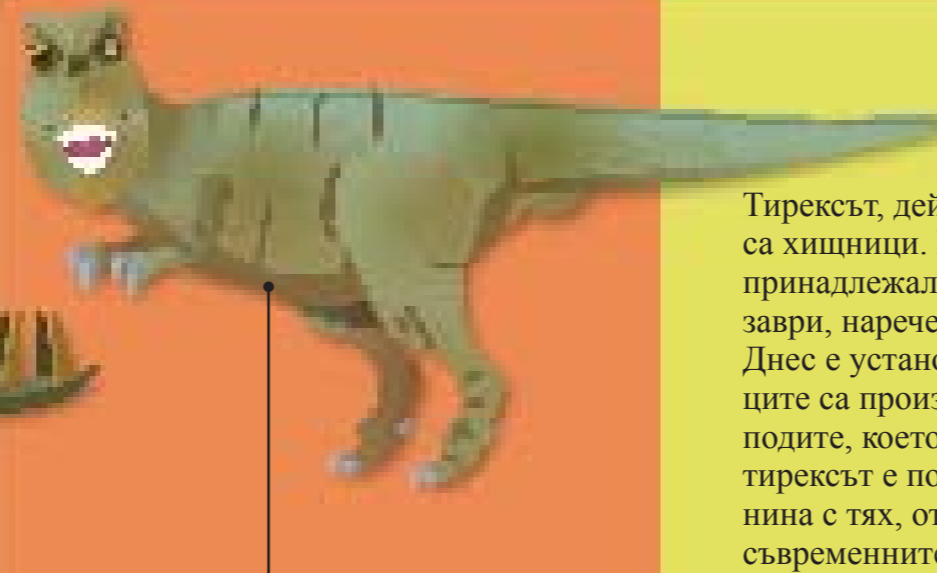
Динозаврите живели през мезозойската ера. Тя се подразделя на три периода: триас, юра и креда. Динозаврите господствали на Земята 165 милиона години, като постоянно се появявали нови видове, а други постепенно измирли.



Синокалиоптериксът живял през триаския период, който продължил от преди 251 до преди 200 милиона години.



Стегозаврите живели през юрския период, който продължил от преди 200 до преди 145 милиона години.



Тиранозаврите живели през кредния период, който продължил от преди 145 до преди 65 милиона години.

Динозаврите се появили през триас и измирли в края на периода креда, преди около 65 милиона години.

ПЪРВИТЕ ПТИЦИ

Динозаврите са влечуги, каквито са и съвременните змии и гущери.

Тирексът, дейнонихът, гигантозавърът са хищници. Всички хищни динозаври принадлежали на група двукраки динозаври, наречени тероподи. Днес е установено, че птиците са произлезли от тероподите, което означава, че тирексът е по-близък роднина с тях, отколкото със съвременните влечуги.



съвременен човек (за сравнение на размерите)

тиранозавър

Тероподите имали много малки предни крайници.



гигантозавър

дейноних

Двукраките динозаври също имали по четири крайника, но се придвижвали на гвата си задни крака.

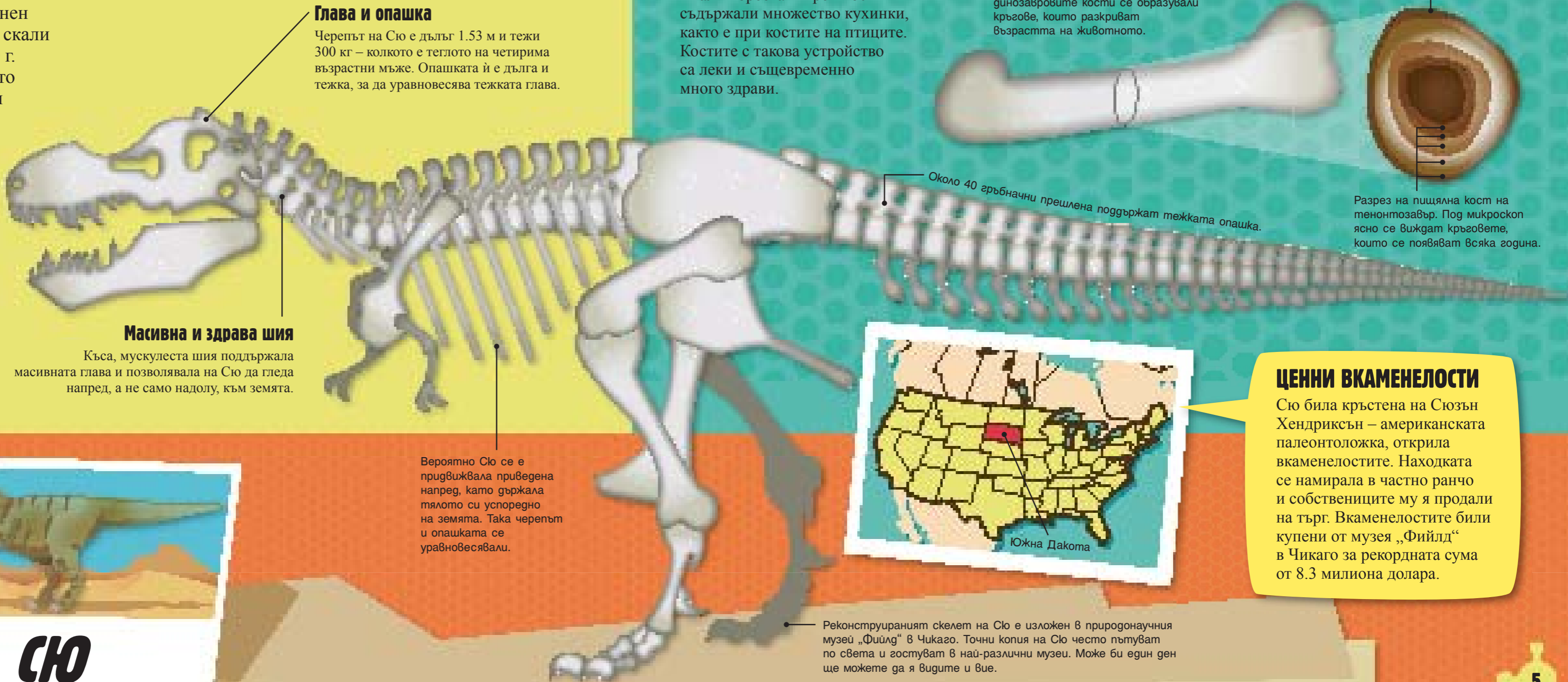


КЪДЕ ЖИВЕЕЛ ТИРЕКСЪТ?

Тиранозаврите населявали огромния древен остров Ларамидия. След милиони години този остров станал част от континента Северна Америка. Находища от вкаменелости на тиранозаври са открити в северната част на САЩ и в Южна Канада.

ТИРЕКС НА ИМЕ СЮ

Най-големият и най-пълнен вкаменен скелет на тиранозавър е открит в скали в Южна Дакота, САЩ, през 1990 г. По-късно тиранозавърът, на когото е принадлежал скелетът, получил прозвището Сюзън, или Сю. Сю е висока 4 м при бедрата, но изправена на задните си крака, би била доста по-висока. Дължината ѝ от главата до края на опашката е 12.8 м. Изчислено е, че теглото ѝ вероятно е било около 6 тона – колкото тежи голям африкански слон.



Глава и опашка

Черепът на Сю е дълъг 1.53 м и тежи 300 кг – колкото е теглото на четирима възрастни мъже. Опашката ѝ е дълга и тежка, за да уравновесява тежката глава.

Масивна и здрава шия

Къса, мускулиста шия поддържала масивната глава и позволявала на Сю да гледа напред, а не само надолу, към земята.

Вероятно Сю се е придвижвала приведена напред, като гържала тялото си успоредно на земята. Така черепът и опашката се уравновесявали.

ЗДРАВИ И ЛЕКИ КОСТИ

Много от костите на Сю имали пореста вътрешност – съдържали множество кухинки, както е при костите на птиците. Костите с такова устройство са леки и същевременно много здрави.

Също както броят на годишните кръгове в гървесния ствол показва на колко години е дървото, така и във вътрешността на динозавровите кости се образували кръгове, които разкриват възрастта на животното.

Около 40 гръбначни прешлена поддържат тежката опашка.

Разрез на пищялна кост на тиранозавър. Под микроскоп ясно се виждат кръговете, които се появяват всяка година.



ЦЕННИ ВКАМЕНЕЛОСТИ

Сю била кръстена на Сюзън Хендриксън – американската палеонтоложка, открила вкаменелостите. Находката се намирала в частно ранчо и собствениците му я продали на търг. Вкаменелостите били купени от музея „Фийлд“ в Чикаго за рекордната сума от 8.3 милиона долара.

Реконструираният скелет на Сю е изложен в природонаучния музей „Фийлд“ в Чикаго. Точни копия на Сю често пътуват по света и гостуват в най-различни музеи. Може би един ден ще можете да я видите и вие.

ГИГАНТИ И ДЖУДЖЕТА

Тиранозавърът бил един от големите динозаври. Сред растителноядните динозаври обаче имало доста по-големи от него. Някои растителноядни дори били най-големите сухоземни животни на всички времена. Но се срещали и динозаври, не по-големи от кокошка.

Вкаменелости на глава и шия на дреднаут били открити в Аржентина. Те били дълги 14 м – колкото е дължината на автобус. При това скелетът бил на младо животно – възрастният екземпляр вероятно е бил по-дълъг.

Вероятно можел да надникне през прозореца отвън в стая на седмия етаж.

НАЙ-ГОЛЕМИЯТ ДИНОЗАВЪР

Най-големият известен динозавър вероятно е и най-голямото сухоземно животно, живяло някога на Земята. Наречен е дреднаут, което означава „който не се страхува от нищо, безстрашен“.

Дреднаутът бил представител на завроподите – група огромни растителноядни динозаври с дълга шия, дълга камшикоподобна опашка и масивни колоноподобни крака. Дължината на дреднаута надхвърляла 27 м, а теглото му било 30-40 тона, тоест той тежал повече от 6 слона.

съвременен човек (за сравнение на размерите)

НАЙ-МАЛКИЯТ ДИНОЗАВЪР

Месоядният микрораптор – един от най-дребните динозаври, бил с размерите на гълъб. Обитавал горите и с помощта на перата по краиците си можел да планира от дърво на дърво.



ГОСПОДАРИ НА СУШАТА

През мезозоя динозаврите били най-разпространените и най-многобройните сухоземни животни. Сред тях били най-силните, най-бързите и най-големите животни на сушата. Затова казваме, че те господствали на сушата. Но редом с тях живеели и други влечуги, като птерозаврите и морските влечуги.

Птерозаврите

Птерозаврите (лятащите влечуги) били първите гръбначни животни, които можели да летят, а не просто да планират. Те се хранели с насекоми и други дребни животни или с растения, имало и рибоядни. Имали крила от тънка кожа. Тялото и крилата били покрити с къса козина.

Морските влечуги дишали въздух. Затова периодично показвали главата си над повърхността.

Плезиозаври

Плезиозаврите били морски влечуги с дълга шия, къса опашка и четири плавника. Кръстосвали океаните и ловували риби, с които се хранели.

Ихтиозаври

Ихтиозаврите били отлични плувци. По форма на тялото приличали на делфини, но били четири пъти по-големи. Малките се раждали направо във водата. Открит е вкаменен скелет на женски ихтиозавър в момент, когато ражда малкото си.

Спинозавърът имал на гърба си гребен, образуван от израстъци на гръбначните прешлени. Височината на най-големите израстъци била 2 м.

Спинозавърът имал удължен череп, подобен на крокодилския.

НАЙ-ГОЛЕМИЯТ ХИЩНИК

Спинозавърът се смята за най-едрия хищник сред динозаврите – достигал до 20 м дължина. Живеел край реките и ловувал риби с помощта на силно удължените си челюсти.